Zihinsel Yetersiz Çocu?u Olan Aileler için Aile Yükü De?erlendirme Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Zihinsel Yetersiz Çocu?u Olan Aileler için Aile Yükü De?erlendirme Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33602

ARABPSYCHOLOGY.COM

Öz

Zihinsel Yetersiz Çocu?u Olan Aileler için Aile Yükü De?erlendirme Ölçe?i (ZYA-AYDÖ), Hatice Y?ld?r?m-Sar? ve Zümrüt Ba?bakkal (2008) taraf?ndan geli?tirilmi? bir araçt?r. Ölçek, **zihinsel yetersizlik** tan?s? alm?? bir çocu?a sahip ailelerin deneyimledi?i çok boyutlu yük düzeyini sistematik olarak ölçmek amac?yla tasarlanm??t?r. Bu araç, ailelerin ya?ad??? zorluklar? alt? temel boyutta (Ekonomik, Yetersizlik Alg?s?, Sosyal, Fiziksel, Duygusal Yük ve Zaman Gereksinimi) de?erlendirerek, bu özel popülasyona yönelik etkili destek mekanizmalar?n?n olu?turulmas?na temel sa?lamaktad?r.

Toplam 43 maddeden olu?an bu ölçek, 5'li **Likert** tipi bir derecelendirme kullan?r. **Psikometrik** analizler, ölçe?in yüksek düzeyde güvenilir ve geçerli oldu?unu göstermi?tir, bu da onu hem klinik hem de akademik ara?t?rmalarda kullan?ma uygun k?lmaktad?r.

Anahtar Kelimeler

Aile yükü, **zihinsel yetersizlik**, bak?m verme, psikometrik özellikler, duygusal yük, **Likert**.

Yazarlar

Hatice Y?ld?r?m Sar?, Zümrüt Ba?bakkal.

Amaç

Ölçe?in temel amac?, **zihinsel yetersizlik** tan?s? alm?? bir çocu?un bak?m?n? üstlenen aile üyelerinin deneyimledi?i **aile yükü**nün kapsam?n? ve ?iddetini belirlemektir. Bu yük, sadece bireysel stres ve tükenmi?li?i de?il, ayn? zamanda ailenin günlük ya?am kalitesi, sosyal kat?l?m? ve ekonomik durumu üzerindeki olumsuz etkilerini de kapsamaktad?r.

Bu arac?n geli?tirilmesi, sa?l?k profesyonellerine, sosyal hizmet uzmanlar?na ve ara?t?rmac?lara, bu ailelerin ihtiyaç duydu?u spesifik destek alanlar?n? (örne?in, zaman yönetimi veya ekonomik yard?m) do?ru bir ?ekilde tespit etme imkan? sunarak, hedefe yönelik müdahale programlar? tasarlanmas?na olanak tan?r.

Yap?

Zihinsel Yetersiz Çocu?u Olan Aileler için Aile Yükü De?erlendirme Ölçe?i, **aile yükü** kavram?n? alt? ana boyutta inceleyen çok faktörlü bir yap?ya sahiptir. Bu alt boyutlar, zihinsel yetersizli?i olan bir çocu?un bak?m?n?n getirdi?i zorluklar?n objektif ve sübjektif tüm yönlerini kapsayacak ?ekilde tasarlanm??t?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Ölçek, toplam 43 madde ile bu alt? boyutu ölçmektedir. Bu boyutlar?n her biri, ailelerin ya?ad??? zorluklar?n türüne göre ayr??t?r?lm??t?r:

Ekonomik Yük: Çocu?un bak?m, sa?l?k ve e?itim masraflar?n?n aile bütçesi üzerindeki bask?s?.
Duygusal Yük: Çocu?un durumundan kaynaklanan stres, kayg? ve bunalma hissi.
Zaman Gereksinimi: Bak?m görevleri nedeniyle ki?isel ve di?er ailevi faaliyetlere ayr?lan zaman?n azalmas?.
Sosyal Yük: Sosyal etkile?imlerin k?s?tlanmas? ve toplumdan izole olma hissi.
Fiziksel Yük: Bak?m verme eylemlerinin getirdi?i fiziksel zorlanmalar.
Yetersizlik Alg?s?: Çocu?un gelece?i ve ba??ms?zl??? hakk?ndaki endi?eler.

Geçerlik

Ölçe?in geçerlik çal??malar?, arac?n **aile yükü** yap?s?n? tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü göstermektedir. Yap?lan analizlerde, iç tutarl?l?k katsay?s? (ki bu ayn? zamanda yap? geçerli?ini destekler) 0.92 olarak belirlenmi?tir. Bu yüksek de?er, ölçek maddelerinin ayn? yap?y? ölçme konusunda homojen oldu?unu gösterir.

Ayr?ca, ölçe?in zamana kar?? kararl?l???n? de?erlendiren test-tekrar test uygulamalar? sonucunda korelasyon de?eri 0.98 gibi oldukça yüksek bir düzeyde bulunmu?tur. Bu korelasyon de?eri P=0.000 düzeyinde istatistiksel olarak anlaml?d?r, bu da ölçe?in ölçtü?ü yap?n?n zaman içinde stabil kald???n? güçlü bir ?ekilde desteklemektedir.

Güvenirlik

ZYA-AYDÖ'nün güvenirli?i, çe?itli istatistiksel yöntemlerle detayl? olarak incelenmi?tir. Ölçe?in genel iç tutarl?l???n? gösteren **Cronbach Alfa** katsay?s? 0.92 olarak belirlenmi?tir. Tekrar test uygulamas?nda ise bu katsay?n?n 0.93 oldu?u tespit edilmi?tir, bu da ölçe?in farkl? zamanlarda benzer sonuçlar üretti?ini göstermektedir.

Test-tekrar test korelasyon analizi, ölçe?in kararl?l???n? 0.98 (P=0.000) de?eriyle do?rulam??t?r. Ayr?ca, ölçe?in içindeki maddelerin tutarl?l???n? daha derinlemesine incelemek amac?yla yap?lan ?ki Yar?m Test Korelasyon Analizi sonuçlar? da güçlüdür. Ölçe?in birinci yar?s?n?n **Cronbach Alfa** de?eri 0.87, ikinci yar?s?n?n ise 0.88'dir. ?ki yar?m aras?ndaki ili?ki pozitif yönde güçlü (r=0.68) ve istatistiksel olarak anlaml?d?r (p=0.000), bu da ölçe?in yap?sal olarak bütüncül ve tutarl? oldu?unu teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Ölçek geli?tirme sürecinde yap?lan faktör analizi, toplam 43 maddenin alt? ayr? faktör alt?nda topland???n? ortaya koymu?tur. Bu alt? faktör, zihinsel yetersizli?i olan çocu?a bak?m veren

ARABPSYCHOLOGY.COM

ailelerin deneyimledi?i yükün çok boyutlu do?as?n? yans?tmaktad?r. Faktörlerin belirlenmesi, teorik olarak öngörülen **psikometri**k yap?n?n ampirik olarak da do?ruland???n? göstermektedir.

Faktör yap?s? ve madde da??l?m? a?a??daki gibidir:

Duygusal Yük: 11 madde
Yetersizlik Alg?s?: 8 madde
Zaman Gereksinimi: 7 madde
Ekonomik Yük: 6 madde
Sosyal Yük: 6 madde
Fiziksel Yük: 5 madde

Araç

Test Type: Geli?tirme (Developmental Scale)

Format: 43 maddelik, 6 alt boyutlu öz bildirim arac?.

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Zihinsel yetersizli?i olan çocu?a sahip aile üyeleri (ebeveynler veya birincil bak?m verenler).

Age Group: Ebeveynler/Yeti?kin Bak?m Verenler.

Population Details: Ölçek, özel gereksinimli çocuklara bak?m veren ailelerin kar??la?t??? zorluklar? ölçmek üzere spesifik olarak tasarlanm??t?r.

Test Methodology: Ölçek, 5'li **Likert** derecelendirme format?n? kullan?r. Cevap seçenekleri ?unlard?r: 1= hiçbir zaman, 2=nadiren, 3=bazen, 4=ço?u zaman-s?k s?k, 5=her zaman.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in geli?tirildi?i y?l 2008'dir. Ölçe?in akademik veya klinik amaçl? kullan?m? için izinler ve olas? ücret bilgileri hakk?nda sorumlu yazar ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

?leti?im: hatice.sari@deu.edu.tr (Sorumlu Yazar: Hatice Y?ld?r?m Sar?)

Kaynaklar

Y?ld?r?m-Sar?, H. ve Ba?bakkal, Z. (2008). Zihinsel Yetersiz Çocu?u Olan Aileler için Aile Yükü De?erlendirme Ölçe?inin Geli?tirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Hem?irelik Yüksekokulu Dergisi, 11*(3), 86-95.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Makalenin yay?nland??? dergi ba?lant?s?: e-dergi.atauni.edu.tr.

Orijinal PDF dosyas? buradan indirilebilir: zihinsel-yetersiz-cocugu-olan-aileler-icin-aile-yuku-degerlendirme-olcegi-toad.pdf.

Zihinsel Yetersiz Çocu?u Olan Aileler için Aile Yükü De?erlendirme Ölçe?i Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

43 madde ve 6 alt boyut

Ekonomik Yük (6 m): Çocu?umun sa?l?k ve özel e?itim harcamalar? aile bütçemizi zorluyor.
Yetersizlik Alg?s? (8 m): Çocu?umun gelecekte evlenip yuva kuramayaca??n? dü?ünmek beni üzüyor.
Sosyal Yük (6 m): Bayramlarda, çocu?umdan dolay? bayram ziyareti yapam?yorum.
Fiziksel Yük (5 m): Çocu?umun giyinip soyunmas? sorun oluyor.
Duygusal Yük (11 m): Çocu?umdan dolay? çok bunal?yorum.
Zaman Gereksinimi (7 m): Zaman?m?n ço?unu çocu?umun bak?m? için harc?yorum.

ARABPSYCHOLOGY.COM